

3. Кабушкин Н. И. Менеджмент гостиниц и ресторанов : учеб. пособие / И. Н. Кабушкин, Г. А. Бондаренко. – Минск : ООО «Новое знание», 2000. – 180 с.
4. Карнаухова В. К. Сервисная деятельность / В. К. Карнаухова, Т. А. Краковская. – Ростов н/Д. : Изд-кий центр «Март», 2006. – 256 с.
5. Ляпина И. Ю. Организация и технология гостиничного обслуживания / И. Ю. Ляпина. – М. : Герда, 2002. – 356 с.
6. Нагимова З. А. Управление персоналом на предприятиях гостиничного бизнеса / З. А. Нагимова. – СПб. : Питер, 2004. – 144 с.
7. Организация и управление гостиничным бизнесом / под ред. : А. Л. Лесника, А. В. Чернышева. – К. : Изд-кий дом «Альпина», 2001. – 212 с.
8. Туризм и гостиничное хозяйство : учеб. / под ред. проф., д.э.н. А. Д. Чудновского. – К. : Ассоциация авторов и издателей «ТАНДЕМ»; ЭКМОС, 2000. – 400 с.

Балаканова С.О., Головченко Н.З.

УДК [339.564:005.521]:621 (477)

ПРОГНОЗУВАННЯ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

I. Вступ. На сучасному етапі розвитку торгівельних відносин у світі, а також процесів глобалізації та в умовах відкритості економік, експортний потенціал країни посідає важливе місце. Саме він є значущим аспектом у формуванні відносин стабільного розвитку економіки та інтеграції країн.

Актуальність теми полягає у тому, що на сучасному етапі розвитку світового господарства економічний стан держави визначається такими важливими факторами, як внутрішні ресурси країни і ступінь її інтеграції в світогосподарську систему. Одним з найважливіших факторів успішного входження та функціонування України на міжнародному ринку є створення механізмів розвитку експорту, прогнозування його подальших обсягів для того, щоб вітчизняні підприємства були у змозі подолати загрози та виробляти і реалізовувати товари відповідні вимогам світового ринку за якістю, цінами та рівнем сервісу.

II. Постановка проблеми. Процес становлення й розвитку України як незалежної, економічно самостійної держави тісно пов'язаний з необхідністю здобуття нею чільного місця у світовому господарстві й визначення ступеня участі в міжнародному поділі праці, передусім через її визнання як повноцінного і повноправного суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності.

Прискорення цього процесу можливо лише за умов розвитку експортних галузей, покращення економічного стану та збільшення кількості робочих місць, виявлення потенціальних можливостей експорто-орієнтованих підприємств та сприяння держави зовнішньоторговельним операціям вітчизняних виробників на зарубіжних ринках. Сьогодні в умовах кризових процесів в економіці, експорт виконує важливу роль стабілізуючого чинника виробництва як джерело валютних і матеріально-технічних надходжень для посилення та перебудови економіки.

Однією з умов входження України у світову економічну систему ринкового типу є оцінка експортного потенціалу, тобто наявність у національній економіці виробництва, продукція чи послуги якого є предметом експорту. Світова практика доводить, що експорт готових виробів, а саме продукції машинобудування, надання послуг наукового характеру, вивезення “ноу-хау”, інвестицій сприяє завоюванню провідних позицій на світових ринках. Вивезення ж сировинних та енергетичних ресурсів завжди ставить країну в залежність від більш розвинених держав. У наш час машинобудування є основою економіки України та будь-якої країни взагалі і грає вирішальну роль у створенні матеріально-технічної бази господарства.

Значним внеском у дослідження експортного потенціалу країни стали видатні праці вітчизняних і зарубіжних учених. К. Макконнелл, М. Портер [1], П. Самуельсон, М. Сейфуллаєва [2], О. Волкодавова, І. Скорнякова [3] у своїх працях відобразили сучасні погляди на зазначені проблеми та надали рекомендації щодо їх розв'язання.

Метою статті є дослідження стану експортного потенціалу машинобудівельної галузі України, розробка пропозицій щодо подальшого розвитку та забезпечення високого рівня конкурентоспроможності галузі на основі аналізу прикладних положень, спрямованих на підвищення експортного потенціалу. Досягнення поставленої мети можна здійснити через розкриття таких завдань, як:

- дослідити методичні аспекти прогнозування обсягів експорту машинобудівельної галузі України;
- виявити тенденції розвитку машинобудівельної галузі України задля інформаційного забезпечення побудови прогнозу;
- визначити подальші перспективи розвитку галузі.

Об'єктом дослідження є процес прогнозування експортного потенціалу машинобудівельної галузі України. Предметом дослідження є напрямки покращення використання та розвитку експортного потенціалу машинобудівельної промисловості України та механізми активізації зовнішньоторговельної діяльності галузі.

III. Основні результати досліджень. Сучасна економічна наука свідчить про суттєві переваги та

потенціалу реального сектору економіки. Для успішного входження України у світову економічну систему ринкового типу необхідно мати точне уявлення про можливості країни на ринку, її конкурентоспроможність, та виробничий потенціал. Тобто виходу країни на зовнішній ринок повинен передувати реальний аналіз її експортного потенціалу.

На думку таких науковців, як М. Сейфуллаєва [2], Р. Фещур [7], потенціал у прямому розумінні цього слова характеризує перспективи розвитку окремого регіону на зовнішньому ринку в залежності від наявності ресурсів і можливостей їх мобілізації, а конкурентоспроможність - існуюче положення на ринку, стан на даний момент, тобто вже реалізовані можливості. З нашої точки зору, потенціалом країни вважається реальна або імовірна здатність здобути максимальний валовий національний продукт. Для цілей аналізу потенціал країни слід поділяти на природно-ресурсний потенціал, виробничий потенціал, трудовий потенціал, науково-технічний потенціал та експортний потенціал. Виходячи з цього, експортний потенціал можна визначити як здатність національної економіки, її секторів, галузей і підприємств виробляти конкурентоспроможні на світовому ринку товари та послуги на основі використання наявних порівняльних національних переваг, що ґрунтуються на досягненнях НТП.

Математична інтерпретація експортного потенціалу машинобудівного комплексу являє собою метод найменших квадратів, за допомогою якого необхідно досягти мети.

Отримати певну величину обсягу експортованої продукції. Для визначення експортного потенціалу необхідно розрахувати такі коефіцієнти за формулами [5]:

$$b = \frac{\sum (xy) - nxy_{cp}}{x^2 - n(x)}; \quad (1)$$

$$a = y_{cp} - bx; \quad (2)$$

де, x – значення логарифму року, y – обсяг експорту продукції, n – період.

Об'єднання системи формул дозволяє визначити значення лінії тренду [5]:

$$y_{\tilde{n}o} = a + b \lg x; \quad (3)$$

Розвиток експортних галузей дозволить в Україні покращити економічний стан та збільшити кількість робочих місць цим самим скоротити рівень безробіття, зокрема у провідних галузях економіки країни. Так, за даними Держкомстату України, частка машинобудівного комплексу в загальному обсязі продукції (робіт, послуг) промисловості протягом періоду 2006-2010 рр. становить близько 13,4 - 15 %, у валовій доданій вартості промисловості - 15,6 - 17%. У машинобудуванні зосереджено понад 15% вартості основних засобів і майже 6% оборотних активів вітчизняної промисловості та понад 22% кількості найманих працівників.

Машинобудування України характеризується високим рівнем концентрації виробництва. Багатогалузевий машинобудівний комплекс - потужний сектор промисловості України, який об'єднує 11267 підприємств, з яких 146 - великих, 1834 - середніх та 9287 - малих з виробництва різноманітних машин і устаткування, приладів і апаратури, різних видів транспортних засобів, тощо. Потенціал України фахівці порівнюють з потенціалом Англії і Франції, разом узятих. Одним з підтверджень цього є те, що Україна має такі унікальні підприємства важкого машинобудування, як "Азовмаш" в Маріуполі, Новокраматорський машинобудівний завод, об'єднання "Луганськтепловоз", Харківське науково-виробниче об'єднання (НВО) "Турбоатом", Сумське НВО ім. Фрунзе і десятки інших заводів і об'єднань. Однак машинобудівний комплекс України і спеціалізовані та територіальні системи не сформувалися.

Але незважаючи на те, що українська продукція машинобудування експортується до 77 країн світу, структура зовнішньої торгівлі України не відповідає сучасним тенденціям на світовому ринку і характеризує низький якісний рівень багатьох традиційних і потенційних експортних товарів.

Машинобудівний комплекс України неоднорідний за структурою: є розвинуті виробництва з виходом на зовнішні ринки і депресивні. Різниця в економічному стані підгалузей зумовлена низкою причин, здебільшого пов'язаних з різним станом і динамікою ринків, на які виходить продукція машинобудування [8].

Поряд із проблемами, загальними для всіх галузей економіки, в українського машинобудування є і свої специфічні складнощі. До факторів, що зумовили таку ситуацію, можна віднести наступні:

- некероване зростання цін на сировину, матеріали й енергоносії, що впливає на вартість продукції;
- конверсія оборонних галузей і перехід на виробництво нових видів продукції, оскільки обсяги перепрофілювання виявилися занадто високими і витрати в умовах відсутності інвестицій не покриваються;
- загострення платіжної кризи і незбалансованість кредитно-банківської системи, через які в найбільш важкому становищі опинились саме машинобудівні підприємства, середній рівень заробітної плати на яких є найнижчим із усіх галузей економіки України;
- низький рівень купівельної спроможності населення України також негативно позначився на успішному проведенні конверсії підприємств, оскільки товари широкого вжитку, що випускаються ними не можуть знайти збуту на внутрішньому ринку.

Щоб позбутися негативного впливу цих явищ, необхідно розробити заходи поліпшення державної підтримки та регулювання галузі. Для визначення подальшого розвитку галузі зважаючи на усі позитивні і негативні чинники, слід спрогнозувати рівень обсягів експорту продукції машинобудування у 2011 та 2014 рр. В якості вихідних даних візьмемо обсяги експорту продукції в період 2006 - 2010 рр. (табл. 1). Для визна

Таблиця 1. Розрахунок показників для здійснення прогнозу обсягу експорту

Порядковий номер	V експорту	Lg номеру року	X ²	XY
1	5559,3		0,000	-
2	8486,3		0,0906	2554,4
3	10903,5	0,4771	0,2276	5202
4	6887,9	0,6021		4147,2
5	9185,1	0,699	0,4886	6420,3
Разом			1,1695	18323,9

Потрібно знайти середній показник обсягу експорту:

$$Y_{cp} = (4627,8 + 5559,3 + 8486,3 + 10903,5 + 9185,1) / 5 = 7752,4$$

Таким чином, застосовуючи формули 1 та 2 визначимо показники обсягів експорту. При вирішенні системи рівнянь необхідно обчислити дані для визначення параметрів функції. Рішення виконується методом найменших квадратів:

$$b = \frac{18323,9 - 5 * 0,4158 * 7752,4}{1,1695 - 5 * 0,4158^2} = 7233,72,$$

$$a = 7752,4 - 7233,72 * 0,4158 = 4744,62.$$

Отриманими даними можна скористатися для побудови прогнозу на 201р.

$$4744,62 + 7233,72 * 0,7781 = 10373,177 \text{ млн. дол. США.}$$

У 2014 році показник експорту становитиме:

$$4744,62 + 7233,72 * 0,9542 = 11647,035 \text{ млн. дол. США}$$

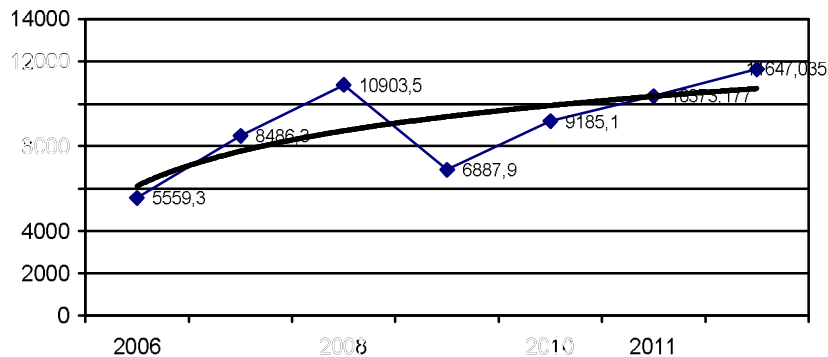

Рис. 1. Обсяги експорту продукції машинобудування України, 2006 – 2014 рр., млн. дол. США.

*Зкладено автором на основі даних Держкомстату

Аналізуючи дані обсягів експорту України за 2005-2009 роки, спостерігається тенденція впевненого збільшення цього показника до 2008 року. З 2009 року обсяг експорту знизився на 37%, що можна пояснити світовою фінансовою кризою, яка мала безпосередній вплив на економіку нашої країни.

За отриманими даними у перспективі машинобудування повинно зайняти більш вагоме місце як у структурі промисловості, так і у формуванні експорту України. Причинами росту обсягів експорту продукції машинобудівної галузі можуть стати помірний вихід України з періоду економічної кризи, активізація вітчизняних підприємств внаслідок зростання інвестиційної активності в країні, вступ України до СОТ.

Для підвищення конкурентоспроможності продукції машинобудування вітчизняного виробництва на європейському ринку доцільно буде використати досвід інших країн, що, у 90-х рр., знаходячись у подібному до сучасного стану української торгівлі положенні, змогли досягти значних успіхів у зовнішній торгівлі продукцією машинобудівної галузі. Зокрема необхідно відмітити структурну перебудову внутрішньогалузевої торгівлі Чехії. З метою підвищення конкурентоспроможності було вкладено значні інвестиції, реорганізовано підприємства, змінено технологію. Досягнуті результати стимулювали підвищення рівня внутрішньогалузевої торгівлі вертикально диференційованою продукцією з країнами ЄС. В торгівлі України та ЄС обсяг внутрігалузевої торгівлі вертикально диференційованими товарами складає 82,9%, тому використання досягнень інших країн в аналогічних ситуаціях має призвести гарантованих позитивних зрушень.

IV. Висновки. Проаналізувавши тенденції розвитку машинобудівельної галузі України можна сказати, що на сучасному етапі розвитку, експортний потенціал промисловості є важливою складовою для країни, який має певний попит на світовому ринку. Машинобудівельна продукція України взагалі є конкурентоспроможною, але найбільшим попитом користуються окремі підгалузі, такі як авіабудування,

продукції існують певні чинники, що негативно впливають на розвиток або ж гальмують його, наприклад недостатнє фінансування, відсутність чіткого прогнозування, а також застарілі технології, низька

інноваційна база підприємств та виска енергомісткість промисловості, ефективної політики в регулюванні зернового ринку України з боку держави.

У ході дослідження були розроблені методичні аспекти прогнозування обсягів експорту галузі та на їх основі побудований прогноз до 2014 року та виявлені подальші шляхи розвитку галузі та підвищення її конкурентоспроможності, серед яких найважливішими є:

- удосконалення галузевої структури машинобудування, розширення асортименту його продукції за рахунок підвищення питомої ваги галузей, що виробляють товари народного споживання;
- модернізація машинобудівних заводів, їх технічне переоснащення з використанням сучасних технологій і значне підвищення за рахунок цього їх конкурентоспроможності, застосування інноваційних нововведень на підприємствах машинобудівельної галузі;
- оновлення виробничих фондів та інвестування технологічного оновлення виробничих процесів;
- скорочення виробничих потужностей у відповідності із потенціальними обсягами реалізації, що забезпечить відсутність простоявань та зниження ціни готової продукції;
- створення нових підприємств із завершеним виробничим циклом та перебудова підприємств, що існують, на підприємств завершеного циклу.

Однак, це лише основні завдання, які необхідно вирішити з метою збереження раніше завойованої Україною позиції в галузі машинобудування. Подальші успіхи у випуску конкурентоспроможних машин та обладнання будуть досягнуті лише із налагодженням тісної кооперації та інноваційної спеціалізації українських підприємств.

Джерела та література:

1. Клинов В. Современные тенденции развития машиностроения / В. Клинов // Внешняя экономика. – 2006. – №4. – С. 31-46.
2. Савчук А. Будуще – за інноваційними технологіями «Азовмаш» / А. Савчук // Экономика Украины. – 2006. – № 55. – С. 9.
3. Сафіуліна Ю. Машинобудівна промисловість України / Ю. Сафіуліна // Экономика Украины. – 2006. – № 6 (431). – С. 13.
4. Скорнякова І. Обробна промисловість як основа експортного потенціалу України / І. Скорнякова // Економіст. – 2006. – № 3. – С. 32-35.
5. Корольова О. І. Вплив оподаткування на структуру собівартості і продукції машинобудування / О. І. Корольова // Економіка фінансів підприємства. – 2008. – № 8. – С. 18-22.
6. Малащук Д. В. Україна на світовому ринку машинобудівної продукції / Д. В. Малащук // Зовнішня торгівля. – 2007. – № 1. – С. 27-32.
7. Тарасова Н. В. Проблеми розвитку вітчизняного сільськогосподарського машинобудування / Н. В. Тарасова, В. М. Довбня // Агросвіт. – 2007. – № 12. – С. 10-15.

Бурачек В.И.

УДК 640.4:005.591.6

РАЗРАБОТКА ОПТИМАЛЬНОЙ АСУ ДЛЯ ГОСТИНИЧНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Постановка проблемы. В настоящее время наблюдается бурное развитие и применение информационных технологий в сфере гостиничного бизнеса. Для того, чтобы быть конкурентоспособными, многие гостиницы внедряют автоматизированную систему управления, что позволяет с максимальной эффективностью организовать работу предприятия. С каждым годом количество АСУ увеличивается, совершенствуется, меняется структура и гостиничному предприятию необходимо определиться в выборе: заказать систему, разработанную под конкретную гостиницу либо приобрести стандартную АСУ.

Анализ исследований и публикаций. Исследованием проблем внедрения и разработки АСУ гостиничным предприятиям занимались такие специалисты информационных технологий, как Боклан С., Иванова Ю., Кудрин О., Кудюмов А., Матвеев А., Черняковская С.

Нерешенные проблемы. Практика многих предприятий гостиничного хозяйства показывает, что АСУ являются наиболее эффективным способом управления, но индивидуальная АСУ не всегда является лучшим вариантом для организации, так как имеет множество недостатков. И возникает проблема выбора оптимальной структуры АСУ для успешного функционирования гостиничного предприятия.

Цель статьи - предложить оптимальную структуру АСУ для гостиничных предприятий.

Основные результаты исследования. Без эффективной системы управления современная гостиница высокого уровня долго не продержится на рынке, так как расходы на ее содержание будут существенно выше, чем у конкурентов. В настоящее время в некоторых странах наличие АСУ уже есть в стандартах гостиниц от 4-х звезд и выше. Украинский стандарт так же предполагает ряд автоматизированных систем для гостиниц класса 4-5 звезд. Но это не говорит о том, что АСУ оправдывают себя только в гостиницах высокого уровня. Нацеленность на получение стабильной прибыли, а так же на длительную эксплуатацию непосредственно самой гостиницы, позволяет принять решение в пользу внедрения систем и в небольших гостиницах уровня 3-х звезд, с количеством номеров порядка 20-30.

В Украине АСУ в настоящее время получили большее распространение все же в гостиницах высокого уровня. Это около двадцати четырех- и пятизвездочных отелей. Сконцентрированы они преимущественно во Львове, Донецке, Днепрпетровске